

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

“O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK MASALALARI”

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2022-yil 19-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJ VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMI DAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**“O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO
HAMKORLIK MASALALARI”**

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2022-yil 19-oktabr

Toshkent – 2022

O‘zbek tili taraqqiyoti va xalqaro hamkorlik masalalari” Xalqaro ilmiy-amaliy anjumani materiallari. Mas’ul muharrir: Sh. Sirojiddinov – Toshkent, 2022.

**Mas’ul muharrir:
Sh. Sirojiddinov**

filologiya fanlari doktori, professor

Tahrir hay’ati:

N. Jo‘raqo‘ziyev – ilmiy va innovatsiya ishlari bo‘yicha prorektor

H.Dadaboyev – filologiya fanlari doktori, professor

B.Abdushukurov – filologiya fanlari doktori, professor

Z.Xolmanova – filologiya fanlari doktori, professor

M. Xakimova – filologiya fanlari doktori, professor v.b.

M.Umurzoqova – filologiya fanlari nomzodi, dotsent

Sh.Bobomurodova – filologiya fanlari nomzodi, dotsent

D.Muhammadiyeva - filologiya fanlari nomzodi, dotsent

S.Bozorova – katta o‘qituvchi

G.Komilova – filologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

K.Rixsiyeva – o‘qituvchi

D.Maxkamova – o‘qituvchi

O.Nurullayeva – o‘qituvchi

P.Nabiyeva – o‘qituvchi

Z.Muzaffarova – o‘qituvchi

Z.Davronova – o‘qituvchi

S.Abdurahmanova – tayanch doktorant

Ushbu ilmiy maqolalar to‘plami O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020- yil 20-oktabrdagi “Mamlakatimizda o‘zbek tilini yanada rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-6084-sonli Farmoniga muvofiq “2020-2030 yillarda o‘zbek tilini rivojlantirish va til siyosatini takomillashtirish konsepsiya”sida belgilangan vazifalarning ijrosini ta‘minlash maqsadida Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universitetida 2022-yilning 19-oktabr kuni ilmiy va ilmiy-texnik tadbirlar rejasi asosida tashkil qilingan “O‘zbek tili taraqqiyoti va xalqaro hamkorlik masalalari” mavzusidagi ilmiy-amaliy anjuman materiallarini o‘z ichiga oladi.

Maqolalar o‘zbek tilining tarixiy taraqqiyoti, turkologiya, shevashunoslik, lug‘atshunoslik, o‘zbek tilshunosligidagi zamonaviy yo‘nalishlar masalalariga bag‘ishlangan. Maqolalarda o‘zbek tilining tarixiy ildizlarini yoritish, mumtoz manbalardagi tilshunoslikka doir qarashlarni o‘rganish, sotsiolingvistika, lingvokulturologiya, psixolingvistika, neyrolingvistika, kognitiv tilshunoslik, pragmalingvistika, lingvopoetika, lingvofolkloristika, lingvodidaktika, kompyuter lingvistikasi, korpus lingvistikasi kabi zamonaviy yo‘nalishlarda integrativ yondashuv asosida tadqiqotlar olib borish, til nazariyasi va amaliy tilshunoslik, tarjimashunoslik muammolarini tahlil qilish o‘zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va mavqeyini oshirishda dolzarb ahamiyat kasb etishi ta‘kidlangan. Mazkur to‘plam tilshunoslikka doir masalalarni o‘zbek tili tarixi va bugungi taraqqiyotini uyg‘unlikda hamda integratsiya asosida tadqiq qilishga yo‘naltiradi.

Mazkur to‘plam professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, tadqiqotchilar, magistrantlar hamda barcha qiziquvchilarga mo‘ljallangan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2022-yil 25-avgustdagi majlisida muhokama qilingan va nashrga tavsiya qilingan (1-sonli bayonnoma).

ISTIQLOL DAVRIDA O‘ZBEK ADABIY TILINING IJTIMOY VAZIFASI THE SOCIAL FUNCTION OF THE UZBEK LITERARY LANGUAGE DURING THE PERIOD OF INDEPENDENCE

Firuz Safarov *

Annotation. The article analyzes the social function (polyvalence) of the Uzbek literary language in the period of independence.

Key words: literary language, independence, social function of the literary language, polyvalence, national spirit.

Nazariyotchi tilshunos M. M. Guxman milliy adabiy tilning xususiyati haqida shunday deb yozgan edi: Rivojlangan milliy tillar vujudga kelgan davrda adabiy tilning bu turi asta-sekin tilning boshqa mavjudlik shakllarini siqib chiqaradi, ularning ijtimoiy ahamiyatini pasaytiradi va umummilliy normaning ifodachisi, milliy til mavjudligining oliy shakliga, lisoniy aloqaning universal vositasiga aylanadi [Guxman, 1970: 532]. Shu munosabat bilan savol tug‘iladi. Xo‘sh, davlat tili haqidagi qonun qabul qilinib istiqloлга erishganimizdan keyin o‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasi (polivalentligi) to‘liq shakllandimi? O‘zbek milliy adabiy tili lisoniy aloqaning universal vositasiga aylandimi? Afsuski bu savolga ha deb javob bera olmaymiz. Chunki o‘zbek adabiy tilining istiqloldan keyingi ahvolini kuzatsak “Davlat tili haqida”gi qonun talablarining ko‘p holda bajarilmayotgani, davlat tilining amaliyotga keng joriy qilinmayotgani [Odilov, 2020: 16], jonajon poytaxtimiz ko‘chalari ajnabiy yozuvlarga to‘lib ketayotgani, shahar maktablari imijimida ruslashtirilayotgani, qonunlarimiz hali ham boshqa tilda ijod qilinayotganligi [M. Kenjabek, 2020: 8]ga guvoh bo‘lamiz. Shuning uchun ham O‘zbekiston Prezidenti SH. M. Mirziyoyev o‘zbek tiliga davlat tili maqomi berilganining o‘ttiz yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi nutqida “Yana bir muhim vazifa fundamental tadqiqotlar, zamonaviy axborot va kommunikatsiya texnologiyalari, sanoat, bank-moliya tizimi, yurisprudentsiya, diplomatiya, harbiy ish, tibbiyot va boshqa tarmoqlarda davlat tilini to‘laqonli qo‘llash bilan bog‘liq” degan edi [Mirziyoyev, 2019].

O‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasini to‘liq bajarishi davlat (aniqrog‘i davlatning til siyosati)ga, jamiyat (xalq) va shaxsning ruhiyatiga bog‘liq.

Shuni ta’kidlash joizki til haqidagi qonun qabul qilinib (1989), keyinchalik uning tahrir etilishi (1995) bilan davlat bu boradagi o‘z vazifa-sini bajardi. O‘zbek adabiy tiliga siyosiy va huquqiy erk berildi. Binobarin mamlakatda o‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasini cheklaydigan siyosiy va huquqiy kuch yo‘q. Mazkur qonunning amal qilishi aniqrog‘i adabiy til ijtimoiy vazifasini to‘la bajarishi uchun esa «xalqimiz ruhan ham uyg‘oq bo‘lmog‘i darkor. Ruh bedorligiga uning rahbar-rahnamolari, olimu ziyolilari, barcha farzandlari mas’uldir» (I. Karimov. Tafakkur jurnali, 1997, 2-son,12) [Zikrillayev, 2018: 52].

Binobarin malomatli maraz bo‘lgan mustamlakachilik asoratini mahv etish yo‘llarini ko‘rsatish ham tilshunos, ham adabiyotshunosning birlamchi vazifasi bo‘lmog‘i darkor. SHu munosabat bilan milliy ruh masalasi dolzarb muammoga aylanadi. Negaki milliy ruh uyg‘oq bo‘lib yuqori darajada zuhur etgan taqdirdagina polivalentlik to‘la shakllanadi, aks holda adabiy tilimiz ijtimoiy hayotning hamma sohasida barcha tomonidan qo‘llanadigan bo‘lishi uchun uzoq vaqt talab etiladi [Zikrillayev, 2018: 52].

Sotsialistik tuzumda kommunistik mafkura, ateistik dunyoqarash yakka-hokim bo‘lganidan ruhiyat masalalari e’tibordan chetda qoldi [Zikrillayev, 2018: 52].

Ma’lumki, milliy ruh uzvli tushuncha bo‘lib milliy ong (aql, tafakkur) va milliy tuyg‘u (idrok)dan tuzilgan. Milliy adabiy tilning ahvoli ana shu ma’nodagi milliy ruhga bog‘liq bo‘ladi. Afsuski hozircha barcha ijtimoiy guruh (jamo) va tabaqada shunday ruh ustuvor deya olmaymiz [Zikrillayev, 2018: 52].

O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan jurnalist Kamol Matyoqubovning so‘zlari ham bu fikrni tasdiqlaydi: Umuman olganda, “Davlat tili haqida”gi qonunga, farmonga bunday e’tiborsizliklarning, sohada yuz berayotgan yuqoridagidek kamchiliklarning asl sababi nimada,

* Dotsent, Buxoro davlat universiteti, 1sfs2012@mail.ru

degan savol tug'iladi. Sababi oddiy. Aksariyatimizning qalbimizda davlat tiliga, ya'ni o'zbek tiliga, garchi, bu tilni nihoyatda sevamiz, deb to'tiqushdek ming martalab takrorlasak ham, mehr-muhabbat yo'q, undan chinakamiga faxrlanish, iftixor qilish, g'ururlanish tuyg'ulari yo'q [Matyoqubov, 2019]. Shu bois adabiy tilimiz ijtimoiy vazifasini to'la bajarmayapti.

Harbiy soha, sport, fan-texnika, tibbiyot, ish yuritishga adabiy tilning kirib kelishi qiyin kechmoqda.

Masalan tibbiyotda ilmiy tadqiqotni qo'yib turayligu oddiy retsept yozish yoki kasallik varaqasini to'ldirish hozirgi kunda ham asosan rus tilida bo'lyapti. Buning sababi yoshi kattaroq shifokorlar sho'ro farzandi bo'lib rus tilida o'qiganligidan ruscha fikrlashdan qutula olmayotgan bo'lsa hozir bitirayotganlarga ham shunday professor-o'qituvchilar dars berayotganligidir [Zikrillayev, 2018: 52].

Davlat boshqaruvi organlarida rus tili "katta obro'"ga ega bo'lsa-da, oxirgi yillarda hujjatlarni o'zbek tilida yuritish o'sib bormoqda. Ba'zi siyosatchilar hamma hujjatni o'zbek tiliga o'tkazishga chaqirmoqda. Ammo shu narsa ayonki, markaziy ijroiya qo'mitalari va respublika parlamenti rus tilida faol sur'atda hujjat yuritayotgan ekan, bu sohada siljish bo'lishi qiyin masala. Viloyatlarda "quyi" ma'muriy idoralar o'zbek tilidan foydalanadi. Ammo "yuqori"ga jiddiy biror "hisobot" yuboriladigan bo'lsa albatta rus tiliga murojaat qiladi [Nima uchun, internet]. Bu sohadagi yana bir muammo – hamon ayrim davlat tashkilotlaridan xatlar va boshqa hujjatlar boshqa tillarda chiqarilayotgani, shartnomalar, tender materiallari, klassifikatorlar va hokazo muhim hujjatlarning davlat tilidagi variantlari mavjud emasligi, davlat tashkilotlari o'tkazayotgan tadbirlarning rus tilida olib borilishi, xalqaro tadbirlar, xususan, seminarlar, treninglarda sinxron tarjimalar davlat tilida qilinmayotganining guvohi bo'lib turibmiz [Soatova, 2020].

O'zbekiston Fanlar akademiyasining aniq va tabiiy fanlar institutlari tomonidan chiqariladigan jurnallardagi maqolalar aksariyat holda rus tilida yozilyapti. Fikrimizni dalillash uchun bu jurnallarning ayrimini tahlil qilamiz. O'ZR FA Umumiy va noorganik kimyo instituti tomonidan nashr etiladigan O'zbekiston kimyo jurnalining 2018-yilgi sonlarida jami 75 ta maqola chop etilgan. Shunda bor-yo'g'i 3 tasi o'zbek tilida, qolgani rus tilida. O'zbekiston biologiya jurnalining 2020-yilgi sonlarida jami 67 ta maqola chop etilgan. Shundan 59 tasi rus tilida, 8 tasi ingliz tilida. O'zbek tilida birorta ham maqola yo'q. O'zbekiston fizika jurnali haqida internetga kiritilgan ma'lumotda nashr tili rus, ingliz tili deb yozib qo'yilgan.

Sport va harbiy sohada ruscha fikrlaydigan rahbaru xodim ko'p [Zikrillayev, 2018: 52].

Geografik obyektlar, xizmat ko'rsatish va savdo binolariga nom berishda ham to'liq o'zbek tilidan foydalanilmayapti. Keyingi paytlarda ko'chalar, maydonlar, xiyobonlar, binolar, do'konlar, xususiy muassasalar nomlarini yozishda nafaqat davlat tili haqidagi qonunga amal qilinmayotibdi, balki ularni xorijiy tillarda bitish nihoyatda avj olib bormoqda. So'zimiz isbotsiz bo'lmasligi uchun Toshkent shahrining xohlagan ko'chasidagi yozuvlarga – xususiy korxonalar, bannerlarga bir nazar tashlang. Har qadamda "Beanty salon", "La Perla Cosmetics", "Golden River", "Dark hall", "Elegant", "Creative Master". "Viva", "Savio", "Star Med Center", "Avisa Med Servis", "Salus Vita" larga duch kelasiz. "Mini market", "Pich market"larning esa son-sanog'i yo'q. SHular qatorida aksariyat binolarning peshtoqlari "Дверь", "Центр обуви", "Учебный центр", "Подготовка абитуриентов", "Языковые курсы", "Дошкольное обучение", "Зеленый базар", "Срочное фото", "Цветная печать" kabi rus tilidagi nomlar bilan bezalgan. Oshxonalar nomi yonidagi "milliy taomlar" "multi taomlar"ga, palov degan nom "plov"ga aylangan. Yurtimizning "O'zbekiston" deb atalgan go'zal nomi esa "Uzbekistan"ga aylanib ulguribdi. Endilikda ingliz, rus tilidagi nomlar yoniga nemis, fransuz, koreys, xitoy va boshqa tillardagi turli-tuman atamalar ham kelib qo'shilmoqda. Xullas, poytaxtning xohlagan ko'chasiga kirsangiz, 80-85 foiz xorijiy tillardagi, 15-20 foiz o'zbek tilidagi nomlarga, atamalarga, shiorlarga duch kelasiz. O'zingizni Toshkent shahri ko'chalarida emas, London, Moskva shaharlari ko'chalarida yurgandek his qilasiz. Go'yo yurtimizda o'zbek tili emas, boshqa tillar davlat tiliga aylangandek taassurot tug'iladi [Matyoqubov, 2019].

Yuqoridagi kabi holatlarga yana ko‘plab misol keltirish mumkin. Biroq shularning o‘ziyoq o‘zbek adabiy tili ijtimoiy vazifasini to‘la bajarmayotganidan dalolat beradi.

O‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasi haqida so‘z yuritayotgan ekanmiz, bu bilan bog‘liq yana bir muhim masalaga to‘xtalib o‘tishimiz lozim. Bu o‘zbek tilining internet tizimida qo‘llanishi aniqrog‘i internet tiliga aylanishi masalasidir. “Globallashuv asrida tillarning yashab qolishi ko‘proq axborot-kommunikatsiya sohasida, internet tizimida qo‘llanish darajasi bilan bog‘liq. Qaysi til internet tili emas ekan, bu tillarning ro‘parasida o‘lim xavfi turaveradi” [Til nega o‘ladi?, 2019]. “Masalan Yevropadagi Islandiya davlatining tili bo‘lgan island tili o‘lik tilga aylanayotgani barcha millatparvar kishilarni hushyor torttirishi tabiiy. Mutaxassislar fikricha, Islandiyada internet tili ingliz tili bo‘lgani uchun island tilining qo‘llanish doirasi toborasi tobora torayib bormoqda. Internet kompyuter texnologiyalariga tayanadi. Kompyuter lingvistikasida “kompyuterning tilni tanishi” degan tushuncha bor. Agar kompyuter tilni tanir ekan, tilning kompyuter tili, internet tili ekanligi haqida so‘z yuritish to‘g‘ri bo‘ladi. Kompyuter tilni “tanishi” uchun u bu tilni “bilishi” zarur. Kompyuterning matndagi xatolarni tuzatishi, matni qayta ishlashi, annotatsiyalashi, tilni o‘rgatishi, transliteratsiya qilishi, til ifodalarini tasniflashi, tartiblashi, biror tilda gapirishi, yozishi asosida uning tilni tanishi asosida amalga oshiriladi” [Til nega o‘ladi?, internet]. “Tilning internet, kompyuter texnologiyalari tiliga aylanishi matematik lingvistika, uning davomi bo‘lgan kompyuter lingvistikasining shakllangani va rivojlanish darajasi bilan bog‘liq. Ayniqsa, sun‘iy intellekt uchun tabiiy tillarni modellashtirish kompyuter lingvistikasining asosiy, pirovard vazifasi hisoblanadi. Dunyo miqyosida sun‘iy intellektlar yaratish asosida tabiiy tillarni matematik modellashtirish yotadi. Matematik model-lashtirish natijalari sun‘iy intellektning faoliyat dasturini yaratishga asos bo‘lib xizmat qiladi. Bu esa o‘zbek tili misolida hali ochilmagan qo‘riq” [Til nega o‘ladi?, internet]. Aytilganlardan ko‘rinadiki o‘zbek tilini kompyuter, internet tiliga aylantirish ham o‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasini kengaytirish uchun zarur bo‘lgan muhim vazifalardan biridir.

Tilshunoslik, adabiyotshunoslik, adabiyot, matbuot, radio, televideniye, o‘rta va oliy maktabda o‘zbek tili ustuvor. Bu sohalarda o‘zbek adabiy tili ijtimoiy vazifasini bajaryapti deyish mumkin. Lekin adabiy tilning boshqa belgilariga (me‘yoriylik, umummajburiylik, uslubiylikka) to‘la rioya qilinyapti deya olmaymiz. Binobarin adabiy tilimizning madaniyati (nutq madaniyati)ni yuqori deb bo‘lmaydi [Zikrillayev, 2018: 53].

Xulosa sifatida aytish mumkinki o‘zbek adabiy tili ijtimoiy vazifasini to‘la bajarishi uchun xalqimizning barcha vakilida milliy ruhni uyg‘otish, shu asosda “ona tilimizning qo‘llanish doirasini yanada kengaytirish, ayniqsa, uning ishlab chiqarish, fundamental fan, tibbiyot, harbiy ish, yurisprudentsiya, axborot texnologiyalari va boshqa yo‘nalishlarda faol istifoda etilishini ta‘minlash” [Sirojiddinov, 2016: 11] zarur. Bu davlat va hukumat rahbarlari, tilshunos, adabiyotshunos va boshqa soha olimlari, shoir, yozuvchi, til muallimi oldida turgan dolzarb vazifadir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Гухман М. М. Литературный язык // Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка. Москва, “Наука”, 1970, 604 с.
2. Одилов Ё. Тил ва жамият таъсирлашуви. Ўзбек тили ва адабиёти журнаси, 2020, 4-сон. 10 – 17-б.
3. Абадият деворидаги битик. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган мураббий, шоир Мирзо Кенжабек билан суҳбат // Тафаккур журнаси, 2020, 4-сон. 4 – 15-б.
4. Президент Шавкат Мирзиёевнинг ўзбек тилига давлат тили мақоми берилганининг ўттиз йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги нутқи. <https://uz.uz/uz/posts/prezident-shavkat-mirziyeevning-zbek-tiliga-davlat-tili-ma-o-21-10-2019>.
5. **К. Матёкубов. Миллат кўзгусига ғубор туширмайлик.** <http://www.adolatgzt.uz/society/5737>.
6. Нима учун ўзбек тили фан ва сиёсат тили бўла олмади. <https://zamin.uz/uz/ozbekiston/50047-nima-uchun-ozbek-tili-fan-va-siyosat-tili-bola-olmadi.html>

7. Shahnoza Soatova. Ona tilimiz sofligi va boqiyiligini saqlashga har birimiz mas'ulmiz. <https://yuz.uz/uz/news/ona-tilimizning-sofligi-va-boqiyiligini-taminlashga-har-birimiz-masulmiz>.
8. Til nega o'ladi? Global tanazzuldan omon qolish mumkinmi? – Professor bilan suhbat. <https://m.kun.uz/uz/news/2019/10/20/til-nega-oladi-global-tanazzuldan-omon-qolish-mumkinmi-professor-bilan-suhbat>.
9. Сирожиддинов Ш. Ўзбек тили ва адабиёти бўйича малакали мутахассисларни тайёрлашнинг янги тамойиллари. Ўзбек тили ва адабиёти журнали. 2016, 4-сон, 8 – 16-б.

MUNDARIJA

I. O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
Shuhrat Sirojiddinov	O‘zbek tili – o‘zbek millatining buyuk qadriyati!	4
Ashirboyev S.	Areal lingvistika metodlari	5
Azimov I.	O‘zbek tilida unlilar masalasi	9
Karimov S.	Va, hamda bog‘lovchilarining stilistik xususiyatlari haqida	14
Berdialiyev A.	“Sintagma” tushunchasi va uning so‘z birikmasiga munosabati haqida	18
Xakimova M.	O‘zbek tilida belgi va uning ifodalanishi	22
Tog‘ayev T.	Sho‘rolar hokimiyatining dastlabki davrlarida O‘zbekistonda til siyosati	26
Ermatov I.	Sintaksis terminlari tizimida giponimiya va ekvonimiya hodisalarining kesishuvi	30
Turdibekov M.	Shimoliy Tojikiston toponimlarining rang-tus semasiga munosabati (ko‘k va sariq ranglar misolida)	38
Bobomurodova Sh.	O‘zbek xalq maqollarida qo‘llanilgan sonning ifoda imkoniyatlari	41
Saidxonov M.	Sukut – kommunikatsiyaning nol shakli	44
Умиров И., Умирова У.	Синонимия парафразов	49
Lafasov U.	Ohoriy o‘zbek romanlari va lingvopoetik tahlil	52
Adizova N.	Buxoro tuman toponimiyasining lisoniy-etimologik tasnifi	56
Asadov T.	Badiiy matnda neologizm-semema va uning leksikografik talqini	59
Sobirova D.	O‘zbek bolalar she‘riyatida qo‘llangan fonografik vositalar	62
Madaminova M.	Lisoniy munosabat mahsuli bo‘lgan diskursning pragmalingvistik talqini	67
Sadinova N.	Sifatlashlarning lingvopoetik xususiyatlari. (Anvar Obidjon she‘rlari misolida)	70
Turdimurodov S.	Evfemizmlarda graduonimik munosabatning ifodalanishi	73
Jumashov D.	Payt ma‘nosidagi ko‘makchilarning semantik-funksional xususiyatlari	76
Bozorova S.	XX asrning 20-yillari o‘zbek gazetlari tili	79
G‘aniyeva L.	Davlat boshqaruvi terminlarining shakllanishi va taraqqiyoti	83
Yilmaz T.	Abdulla Oripov she‘riyatida Alisher Navoiy, til va stilistika	87
Turdiqulov Sh.	Toponimikada insulonim va xoronimlar	92
Yodgorov J.	Onomatop – tovushli makonning lisoniy birligi sifatida	94
Rahimova Z.	Yoshlar jargoni	97
Muzaffarova Z.	Erkin Vohidov she‘riyatida milliy ruhiyatning omonimlar vositasida ifodalanishi	100
Jamoliddinova I.	“Qat‘iyat” konseptining o‘xshatishlar orqali ifodalanishi	104
Jo‘ranazarova N.	Frazeologik ma‘no xususida	106
Ergasheva D.	Qahramon nutqiy faoliyati – inson olam obrazining tarkibiy qismi	108
Eshbo‘tayeveva Sh.	O‘zbek tili musiqa terminlarida ma‘no ko‘chirlari	112
Quraqova Sh.	Piktografik yozuvning paydo bo‘lishi va ramzlardan mixxatga o‘tish	116

Abdullayeva N.	Analysis of proverbs and sayings with phytonyms in compared languages	322
Mamarasulova M.	O‘zbek xalq alla matnlaridagi o‘xshatishlar tasnifi	324
Ortiqov R.	O‘zbek shevalaridagi ikkilamchi nominatsiya hodisasining milliy qadriyat sifatida gavdalanishi	327
IV. O‘ZBEK TILINING XORIJDA O‘QITILISHI VA O‘ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
Mustafa S.	Özbek Türkçesi Öğrenen Türkiye Türkü Öğrencilerin Karşılaştıkları Bazı Sorunlar	331
Yusupova Sh.	Til ta’limida so‘zning o‘rni	337
Kalanova S., Kalanova D.	Uzbek language education in south Korea universities	341
Ehsonullo Q.	O‘zbek tilining Afg‘oniston bosma yetkarmalarida qo‘llanishi	345
Nabiyeva R.	Globalashuv va tillarning o‘zaro ta’siri haqida	347
Safarov F.	Istiqlol davrida o‘zbek adabiy tilining ijtimoiy vazifasi	349
V. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
Dadaboyev H.	“Devonu lug‘otit turk”da ayol jinsining ifodalanishi	353
Abdushukurov B.	“Qisasi Rabg‘uziy”dagi ba’zi fe’l-leksemalarning ma’no nozikliklari	358
Can M.	The Transition of Turks Living under the Domination of Soviet Russia from the "Arabic Alphabet" to the "Latin Alphabet"	362
Xudoyberdiyev J	Arab alifbosi asosidagi tatar yozuvining islohi haqida	366
Muhammadiyah D. Davletova Q.	Erkin Vohidovning “So‘z latofati” asaridagi ayrim etimologik tahlillar xususida	370
Ubaydullayev A.	“Devoni hikmat” asari – qarluq-xorazm adabiy tilining muhim yodgorligi sifatida	373
Tursunov A.	Tilshunoslik tarixi va bugungi kun taraqqiyot bosqichlari	378
Hasanov A.	O‘zbek adabiy tilidagi leksik bo‘shliqlarning to‘ldirilish tarixiga nazar	384
Bobojonov G‘.	Turkiy til fasohati	388
Tashmatova N.	Haydar Xorazmiyning “Gulshan ul-asror” masnaviysida arabcha o‘zlashma qatlamga oid leksemalar ifodasi	390
O‘razova I.	XIV asrning ikkinchi yarmiga oid turkiy yozma manbalar tadqiqi	394
Ro‘ziyev Q.	O‘zbek adabiy tilida taom nomlarining o‘rganilish tendensiyalari	396
Botirova M., Obidjonova Z	Odil Yoqubovning “Ulug‘bek xazinasi” romanida tarixiy va arxaik so‘zlar tahlili	400
Babazadə R.	Türk Dilinde Yazılmış İlk Yüz Hədis Toplusu “Yüz Hədis və Yüz Hekayə”	402
Ho-Lim Song	Markaziy Osiyo va Onado‘li turk tili leksikasining qiyosiy tadqiqi: “Shajarayi turk” tarjimalari misolida	404